

Alternativ rådgivning

- et fænomen i dødskrampe eller den fagpolitiske vej frem!

Af REGNBUE,
alternativ psykologisk rådgivning
i Studenterhuset/København

De alternative rådgivninger lever i dag usynligt i en større offentlighed. Dette gælder både de enkelte rådgivningers brugerarbejder og arbejdspolitiske profiler, som det gælder for den alternative rådgivning som samfundsmæssig kraft og bevægelse. Forskellige tiltag på igen at bringe den alternative rådgivningsbevægelse ind på »banen« - og dermed få videreført diskussionerne fra 70-erne om vejledning/rådgivning/terapi på de berørtes præmisser - er typisk strandet, inden der er bare kommet lidt debat i gang.

Det synes, som om der ikke rigtig er noget at få gang i; og alligevel eksisterer der i dag et hav af forskellige støtte- og hjælpeinstanser uden for det etablerede system. Socialministeriet har haft øjnene op for dette; og i 1987-udgaven af forskningsønsker og -projekter indgår da også en nærmere analyse af »alternative rådgivningers indsats og deres samarbejde med det offentlige« (Socialministeriet 13.7.87).

Nu kan de alternative rådgivninger selvfølgelig føle sig smigrede over for en sådan - statslig! - interesse og anerkendelse af deres nødvendige samfundsmæssige bidrag. Men bredt set spejler det, at den alternative rådgivningsbevægelse *ikke længere har dens eget initiativ i hånden*. Det kan selvfølgelig diskuteres, om den nogen sinde har haft det, eller om den primært har været båret oppe gennem dens politiske kontekst: fagkritikken i 70-erne og venstrefløjens øgede klassekamp-

aktiviteter. Men afgørende for dens tab af eget initiativ og dens usynliggørelse er dog nok, at de *fagpolitiske perspektiver ikke nåede at blive tilstrækkeligt udfoldet i positiv forstand*, inden højredrejningen og den økonomiske krise for alvor bragte staten i offensiven - fremfor arbejder- og venstrebevægelsen - i begyndelsen af 80-erne.

Hvad der lå dengang, var primært perspektivansatser til en »materialistisk sygdomsteori« - godt hjulpet frem af Immervad Rådgivningen - og Galebevægelsens praktiske initiativer til og om »handling - ikke behandling«.

Men de mere præcise og positive indholdsmæssige bestemmelser af, hvordan disse skulle virkeliggøres gennem en stadig revolutionerende praksis - *lige fra* udviklingen af en solidarisk rådgiver-bruger-relation *over* omformningen/nedbrydningen af de psykiatriske institutioner *til* det generelle opgør med kapitalismens udbytning - fattedes. Siden da har der ikke rigtig været noget samlende for den alternative rådgivningsbevægelse. Den har manglet - eller har ikke kunnet fastholde - en specifik fagpolitisk profil, der frisætter øgede handlemuligheder og lover gode resultater for samfundsmæssig-menneskelig udvikling og livsfylde.

Fatal følge

Følgen heraf - og af så meget andet! - har været fatal. Samfundsmæssig nytænkning om praksisudvikling er blevet overtaget af andre/andet. Og inden for det social- og sundhedspolitiske felt domine-

res billedet i dag af en behandlerbevægelse og en terapibevægelse. Førstnævnte inden for institutionelle rammer med klart objektivistiske træk; sidstnævnte uden for på det privat-kapitalistiske marked og med lige så klare subjektivistiske træk over for en støtten op omkring menneskelige livsprocesser. Begge »bevægelser«/tendenser trækker endvidere også på hinandens »udstillede« kompetence: fx socialrådgiverne, der lærer sig kropssprog til lettere at tackle »besværlige« klienter; psykologer der identificerer sig med det psykiatriske diagnose-system; og healere der anvender tekniske måleapparater til opstilling af behandlingsplaner.

Den omstrukturering, der i dag er på tale inden for næsten alle områder af det samfundsmæssige liv, finder dog så at sige sted inden for de selvsamme rammer, som det ikke lykkedes at bryde op og udvikle et alternativ til gennem 60-erne og 70-erne. Psykiatrien bevæger sig ud i de sociale netværk, men på det gamle menneskefjendske grundlag, der kun tillader en forholden sig til diagnosticerede »klienter«; psykologer kæmper med det grå terapi-marked om »kunder«; og atter andre psykologer markedsfører 68-ernes komponenter af »initiativ«, »spontanitet« osv på kurser til de virksomheder, der vil betale.

Hvad der har fundet sted - og finder sted - kan vel bedst beskrives som en *terapeutisering* respektiv *psykiatisering* af samfundsmæssig forholden sig til personlig problemudvikling. At mennesker har et *socialt* betingelsesgrundlag, hvorpå og igennem de udvikler sig, og som i sidste instans også stiller de proble-

mer, der kræver løsninger, synes ikke længere at være noget, der tiltrækker sig opmærksomhed. Hvis der dog endelig gøres ud over det enkelte individ ('s indre verden), så er det højest til de interpersonelle relationer – og *ikke til indholdet* i de sociale betingelser bredt set, der udgør det personlige kollektiv eller kollektivgruppen for individet.

Det centrale

Sidstnævnte – at vi hver især lever i sociale kollektiver/kollektivgrupper, og at man tvinges ud af dem eller isoleres inden for med »private« problemer, når der ikke er tilstrækkeligt rum, fælles interesser og mulige ressourcer at trække på – har med alle nuancer til trods altid været det centrale for den alternative rådgivningsbevægelse.

Men lige så centralt det har været, lige så svært har dette været at gribe produktivt i praksis, idet arbejdet hermed *strategisk* stiller krav om negering af egen virksomhed gennem udviklingen af en mere overgribende samfundsmæssighed. Og dette fordi dette som det eneste kan sikre, at den samme lidelsesfulde udviklingskonflikt ikke stiller sig igen – også for andre.

Et arbejde hermed stiller fundamentalt andre kvalitative krav til en teoretisk platform og til praktiske organiseringsformer, end hvad der typisk sættes på inden for det psykoterapeutiske område, hvor man i vid udstrækning »nøjes« med udviklingen af en snæver egenkompetence gennem råderet over forskellige teknikker til *isoleret* påvirkning af den »psykiske tilstand« eller

de umiddelbare »individuelle interaktioner«.

Med ovenstående globalstore udviklingsopgave er der ikke noget at sige til, at den alternative rådgivningsbevægelse ikke er kommet i offensiven de senere år. Den har været for sårbar, svag og uudviklet over for at takle ændringer i dens omgivende politisk-økonomiske kontekst; og har i vid udstrækning måttet bruge sine kræfter på de mere nære – gruppemæssige, lokale og fagspecifikke – områder, hvor der stadig var mulighed for sammenhæng og selvbestemmelse over egne arbejdsbetingelser.

Det aktuelle problem

Men ressourcerne brugt sådan vil ikke i længden skabe en kraft for den opadgående sol; allerhøjest bliver rollen som solidariske lappeskræddere, som staten/Socialministeriet kynisk kan kalkulere med på deres præmisser, tildelt.

Men disse »præmisser« kan aldrig blive præmisser for en alternativ rådgivning. Tværtimod stiller det vores aktuelle problem: at (gen)ska-be vores egne ved at opbygge det praktiske netværk, så vi kan støtte hinanden og lære af hinandens erfaringer og teoretiske overbygninger, samt bruge vores fælles kraft til gennemsætning af reale forbedringer for vores målgrupper.

Det er med ovenstående problem da også sigende, at kritikken af den nye sindssygelov alene er kommet fra enkeltpersoner inden for området og fra enkelte venstrefløjspartier, hvor deres manglende bagland

har betydet, at kritikken har kunnet overhøres. Sindssygeloven er da også blevet herefter: ingen kvalitative forbedringer. Men løbet her er kørt i denne omgang.

Det er det dog ikke inden for det specifikt psykoterapeutiske område. Her er det først ved at starte op for alvor, men hovedopgaven er allerede aftegnet. Næmlig at få bragt debatten ud af den snævre »humanistiske« lønarbejder-forholden-sig af behandlergrupperne over for den stadigt stigende brugermasse, samt at få sat focus på *de daglige livspraktiske grunde* til psykisk koks og social fornedrelse. Disse grunde kan kun ophæves ved at ophæve betingelserne for, at de eksisterer – hvilket der ikke engang kan håbes på som en bieffekt af de forskellige behandlergruppers kamp om »særskilt« kompetence. Tværtimod åbner en sådan »kamp« op for, at statens interesser ganske stille og uanfægtet lader sig sætte igennem.

Benarbejde

Som antydte i undertitlen til dette indlæg mener vi ikke, at en alternativ rådgivningsbevægelse har udspillet sin rolle. Problemet er snarere, at den er blevet fagpolitisk underprioriteret, og dette med fatale konsekvenser.

Og det vil vi gerne være med til at »rette op« på. Så hvis du/I – eller den rådgivning, du er med i – vil være med i et sådant arbejde, hør vi meget gerne fra dig/jer. Vi kan kontaktes gennem Studenterhuset, Købmagergade 50-52, 1150 København K, tlf. 01-13.65.92 onsdag aften, eller 01-81.37.88, 01-71.77.77, 01-86.03.75 andre dage.

Der er mange opgaver at tage fat på. Et stort benarbejde skal laves. Men et større fællesmøde senere på året må være inden for rækkevidde.

Selv vil vi fortsætte debatten her ved at offentliggøre nogle centrale

byggeklodser, der er en del af vores historie. Herigennem vil vi også prøve at beskrive vores arbejde frem til i dag med de problemer, opgaver og perspektiver, som dette rummer. Vores håb er at få en hudløs, åben og kritisk debat i gang, og

inspirere til nyttig praksistænkning frem mod et rødt århundrede. WHO's målsætning »Sundhed for alle år 2000« kommer ikke af sig selv, for os berørte, og kræver også anderledes radikale midler, end hvad der ellers er »salg« i.

LIDT FRA "REGNBUEEN" - ALTERNATIV RÅDGIVNING I STUDENTERHUSET?

Princippet eller ledetråden i rådgivningen er vejledning/rådgivning/terapi på brugerens præmisser; - hvilket er en selvindlysende sandhed, som det for nærværende - de ^{mangelfulde} teoretiske ^{subjektorienterede} koncepter og de ^{præmisserede} praktiske muligheder taget i betragtning - er meget svært at arbejde med. Men er der en anden vej? Vi finder den ikke.

Vi prøver at koble os på brugerens livssituation og finde veje ud af den. Dette er omvendt også det en bruger gør, når vi inddrages i brugerens liv. Og her gælder det, at der går en bestemt personlig-kollektiv historie forud. Dette som det første. Og for det andet at brugeren står rådvild (i bred forstand) overfor at vende sin livssituation indenfor rammerne, eller vende den med de hidtil anvendte/afprøvede handleskridt. Det har hidtil ikke været muligt for brugeren at gøre sin livssituation tålelig, livspraktisk duelig - overfor at det vedblivende - eller dårligere - skal være som det er.

Det er en konfliktsituation, der er på tale (:ved terapeutiske fænomener). Og den udviklingsproces, der skal befordres, er derfor en atypisk udviklingsproces; for nok er det muligt at udvikle sig gennem kriser, men udvikling har ikke alment konfliktkarakter/krisekarakter.

En konflikt kan ses som et (udviklings)produkt af et livspraktisk problem, som ikke er blevet løst/udviklet i de involveredes interesser og ud fra de berørtes behov. Problemer stiller sig og kræver en løsning - men de involverede er mere eller mindre skakmat her overfor, måske i blind infight eller har måttet afgrænse sig her overfor. Dette kan sættes på begreb med det at være overforstillet sit sociale livsgrundlag, hvor den medstilling andre og livsbetingelserne, der kræves for menneskelig udvikling, er gået tabt.

Følgelig er det også denne overforstilling en bruger tager med ind i den terapeutiske proces. Og denne overforstilling - denne praktiske rådvilhed - blænder. Og spontant forsøges de sociale betingelser ændret på den ene side, og på den anden side lige så spontant en selv som person. Dette tab af håndtag på de sociale betingelser og dermed også over egne psykiske processer fører let til den slutning, at der må gribes ændrende ind på først det ene niveau, dernæst det andet niveau. Dette er falsk. Den terapeutiske proces - såvel som både brugeren som terapeuten - griber altid ind i et bestemt strukturelt forhold af individuelle og sociale betingelser. Det er dette forhold, der for en bruger af terapi, som der er gået koks i, hvorfor det også er begge sider som en enhed, der må bringes struk-

turelt videre.

Den terapeutiske proces må derfor vise vej ud af det for begrænsede sociale og individuelle betingelsesgrundlag for livsopretholdelse. Og dette er en proces, der må befordre udvikling - og bevidst formidlet greb om - den struktur af personlig og kollektiv art, der som udviklet reproducerer konfliktsituationen, den individuelle overforstillethed sit sociale livsgrundlag.

At få fat i denne udviklede struktur kræver, at der socialt kan konciperes nogle (nye) muligheder for at bringe den videre på den ene side, og på den anden side at brugeren kan overgive sig til det, der måtte være der inde bag stressen, der nede i angsten, eller mao: hvad er det for håb og frygte, der uformidlet - måske dynamisk ubevidst - stiller sig i vejen, og som der panikkes over til stadighed.

Ledetråden for dette er problemudvikling, problemformulering og problemløsning, der som udgangspunkt har det simple problem: hvad drejer det her sig om. Her er bruger og rådgiver nok stillet overfor hinanden, men de er også stillet sammen om processen - den proces, hvor alene samarbejdet om at finde til bunds i problemet sammen med vejen ud perspektivisk kan gøre de involverede til subjekter for eget liv, hvilket også er den skridtvise ophævelse af den terapeutiske proces selv.

Med ovenstående hiver vi os ud over at gøre terapi til teknik eller/og instrumentel personliggørelse, hvor effektmålingen også viser, at de langt fra virker synderlig godt - på trods af at næsten al terapi har dette som sin indfaldsvinkel. Men hvad der ligger bag dette land, er vi først så småt ved at finde ud af. Vi ved blot, at det kommer til at dreje sig om det bevidst formidlede arbejde med de sociologiske logikker, der producerer brugere, og de psykologiske logikker, hvor igennem ^{brugere} lever. Og dette som det første. Som det andet drejer det sig om bestemmelse af de logikker, og mulige udviklingsskridt indenfor den terapeutiske proces, der er duelig for almengørelse.

Her har vi i grove træk fået bestemt de sociologiske og psykologiske logikker. Men mangler endnu et ordentlig greb om de terapeutiske logikker, der ikke simpelt reproducerer disses nedadgående sole.

Det kommer.

Regnbuen / Kalle